

**PRÆDIKEN TIL 2. SØNDAG I FASTEN 2018
AF MOGENS THAMS**

INDLEDNING

I romanen Gilead af Marilynne Robinson funderer den aldrende pastor John Ames over De 10 Bud.

Det han grunder over er, hvordan man skal opdele budene. Mere præcist, hvorvidt 4. bud hører med i første eller anden del.

Første del handler om den rette gudsdyrkelse. Det med udgangspunkt i første bud: *Du må ikke have andre guder.*

Gud har en særstatus. Han er En sand Gud. Han kan ikke forestilles som en ting blandt ting – som: Hvad betyder meste gud eller det og det? Gør vi det bliver det afgudsdyrkelse. Gud bliver kun prioriteret som nummer et, to, tre eller.... Nej, Gud er ganske enkelt forudsætningen for alt andet, begyndelsen og enden, forud, over og efter os. *Derfor må ingen anden, eller noget andet få den plads, som kun tilkommer Ham. **Han har en særstilling.***

I forlængelse af det kommer anden bud *Du må ikke misbruge Herren din Guds navn.* Og tredje bud: *Du skal holde hviledagen hellig.*

Guds navn har en særstilling. Det er helligt, fordi Gud er hellig. Hviledagen har en særstilling i forhold til andre dage, for da skal Gud ihukommnes, hvilket kaster en glæde og glans indover alle andre dage.

Disse tre første bud handler alle om den rette gudsdyrkelse. Hvordan vi i vor tilgang til Gud formes i vort sind og vor forståelse af Gud, så vi ser, hvem Gud er i det rette lys.

Anden del af budene – *Du må ikke slå ihjel, Du må ikke bryde et ægteskab, Du må ikke stjæle* osv. har mere moralsk karakter. Hvad vi skal, for at leve i et ret og sandt forhold til vort medmenneske.

John Ames spørgsmål er, *hvor hører 4. bud til? Under det rette gudsforhold, eller det rette forhold til vort medmenneske.* Det fjerde bud: *Du skal ære din far og mor.*

Overraskende nok, når pastor Ames frem til, at 4. bud hører til i første del. Første del, om det rette gudsforhold.

Hvorfor gør han det?

Fordi, siger han, moder og fader har en særstilling. De ti bud er som en genfortælling af Skabelsesfortællingen: Først Gud, så Ordet – Skaberordet – så dagslyset, og så mand og kvinde.

Bagefter kommer Kain og Abel – du må ikke slå ihjel og alle de andre forbud, fordi synden er blevet en del af verden. Men, og det er hans pointe, først forbuddene efter det med gudsforholdet. Og at ære moder og fader hører med blandt det første.

For Ames handler det forståelsen af, hvem og hvad vi er som menneske, det handler om. Den universelle fader og moder, Guds kære Adam og Eva; den grundlæggende menneskeslægt, udsprunget af Guds hånd på Skabelsens sjette dag.

De ti bud tegner et mønster, hvor noget udskiller sig fra noget andet, for at vi bedre kan se, det hellige i alt Guds Skaberværk:

Hver eneste dag er hellig, men hviledagen skiller sig ud, for at vi kan erfare og fornemme de andre dages hellighed.

Hvert eneste menneske bør æres, men vi lærer det netop derved, at moder og fader indtager en særstilling, siger Ames.

Det betyder ikke, at mor og far altid er et forbillede og handler ret – de kan være forskruede og gnavne; uvidende og overlegne. Men, ved at fastholde og tro på buddets sandhed, fastholdes også en tro på det hellige i mennesket.

Eller, som Ames udtrykker det: *ved roden af den sande ære er der altid fornemmelsen for det hellige i den person, der er ærens genstand.*

Og han slutter: "Det er derfor fjerde bud hører hjemme i første række". Så vidt Ames og Gilead. Interessante tanker.

TEKSTERNE

Jeg har brugt denne omtale af Gilead og pastor John Ames overvejelser, fordi denne søndags tekster synes at give udtryk for samme budskab:

Vi hører fra Skabelsesfortællingen om menneskets tilblivelse. I modsætning til dyr og planter - ja, i modsætning til alt andet levende – er vi skabt i Guds billede. *"I Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem"*.

Der er, for nu at henvise til Ames, noget helligt ved mennesket, en særstilling – derfor skal mennesket æres. Med den hellighed følger også et ansvar: "Opfyld jorden og hersk over den – ja, over alt det levende". "Hersk", ikke som en tyran, men i ansvarlighed, for al Guds skabelse må omgås med den ære og respekt, som hører sig til, fordi alt det skabte bærer den Helliges mærke i sig.

Fra Det ny Testamente hører vi om ypperstepræstens tjeneste for Gud; *at bære et sonoffer for det skrøbelige og faldne menneske til genopretning af det brudte.*

At frembære dette offer, at gøre denne præstelige tjeneste, udføres af et menneske! Netop derfor blev Guds søn menneske; for som menneske, at gå ind i denne tjeneste.

Igen, det er menneskets særstilling. Det brudte; den brudte hellighed ved mennesket, der genoprettes ved, at et andet menneske, Jesus, går ind og gør det, der skal til for at genskabe det, der er gået tabt.

Dagens evangelium handler om et menneske i nød. Besat af en ånd, der overvælder ham og bringer ham i fare for eget liv og levned. Et menneske, der lider af epilepsi, ville vi vel sige i dag.

Kald det, hvad du vil. Det handler om det samme, et menneske i nød og fare. Som forældre er det en smerte at skulle være vidne til sit barns lidelser. Faderen vil gøre, hvad som helst og bringer sønnen til disciplene.

Men også de står hjælpeløse. Da er det, at Jesus kommer ind på scenen og hjælper. Han truer af den urene ånd, og drengen falder om og ligger nu der, som død. *Men Jesus tog hans hånd og fik ham til at rejse sig op.*

Hvorfor al den opmærksomhed og al det postyr pga. en ung mand, i fare for sig selv?

Selvfølgelig handler evangelieteksten om tro; om at turde tro på Gud og Kristus.

Men, vil jeg gerne tilføje, det handler også om mennesket i den unge mand. Om menneskets særstilling; om den hellighed, som bør æres ved ethvert menneske – sådan som det kommer til udtryk i de andre tekster; sådan som det kommer til udtryk i De ti Bud og Skabelsesfortællingen. Den unge mand blev æret af Jesus – og de andre omkring, for den sags skyld - de så, mennesket i ham, det hellige. Derfor stod de i kø for at hjælpe ham.

”Ved roden af den sande ære er der altid fornemmelsen for det hellige i den person, der er ærens genstand”.

VÆRDIGHEDEN

Som prædikant vælger man den vej, som dagens tekster skal gå; man lægger sit eget snit ind over teksterne.

Det snit, som jeg i dag har lagt, handler om den værdighed, der knytter sig til mennesket. Det hellige ved mennesket. Ikke for, at vi skal dyrke os selv eller mennesket; tværtimod, nej, fordi vi netop ved at have det rette fokus på Gud og den hellighed, som han har og oppebærer, ser vi værdigheden og helligheden ved andre mennesker.

Vi lever i en tid, hvor det enkelte menneske er i fokus. Mine rettigheder og mine muligheder for at udfolde sig, er i højsæde. Det kommer til udtryk på mange forskellige måder. Jeget og hver enkelt af os har en værdi; ja, en uendelig værdi – i al fald, hvis det gælder os selv!

For mine muligheder og mine rettigheder betyder jo ikke, at alle andre har, eller skal have, de samme – synes vi. Eller rettere, vi må hver især kæmpe for vore egne rettigheder og muligheder. Alles kamp mod alle i den globale konkurrence stat.

Hvis jeg kommer først i målet, så må ham eller hende på pladserne nedenfor selv gå ind i konkurrencen og give mig kamp tilbage.

Vi er, sat på spidsen, vor egen lykkesmed; ja, vor egen gud, i kamp med andre guder. Jeg og mit, mod dig og dit!

Også samfundsmæssigt forekommer det mig, at det personlige og nærværet er kommet på en større afstand. Hvis vi fx skal ringe til skat, et forsikringselskab, DSB osv., opfordres vi først til, lyder det automatiske svar, selv at klare det online på computeren derhjemme. Hvis vi bliver på linjen, skal vi tage stilling til, om forespørgslen hører under kategori 1, 2, 3 eller 4. Dernæst gøres vi opmærksom på at samtalen optages. Endelig får vi at vide, at vi er nummer 10 på linjen og at der vil være ca. 15 minutters ventetid.

Jo, man føler sig som et nummer, at vores identitet som menneske er blevet vores cpr. nummer eller medlemsnummer.

Altså, har vi mistet synet for den værdighed og ære, som omgiver mennesket? Mistet synet og forståelsen for, at ethvert menneske, kendt eller ukendt, nabo eller fremmed, hvidt eller sort, verdensmester eller handikappet, ung eller ældre, barn eller voksen, har en værdighed og hellighed i sig? Er vi så optaget af os selv og vort eget, at vi er ligeglade med andres nød og elendighed? Er vi samfundsmæssigt blevet så effektiviseret og regelstyret, at regler og principper går forud for mødet med det enkelte menneske?

Hvis det er tilfældet, skyldes det så, at vi ikke kan høre og se, hvad der ligger bag og i bibeltekster som dem, vi hører i dag? Hænger det, i så fald, sammen med, at vi ikke ser sammenhængen mellem Fortællingen om Skabelsen og De ti Bud? Har vi mistet forståelsen for, hvad sand gudsyndelse er og, hvad det gør ved os at ære moder og fader?

Har vi, i vor selvoptagethed, selvrealisering og effektivisering, i virkeligheden fratage Gud og vort medmenneske, den ære og hellighed, som tilkommer dem? I vor fokus på os selv, er vi da blevet vor egen afgud? Er samfundsorden og system blevet målet i sig selv?

FASTE

Hvis bare noget af dette virker genkendelig, lad mig da minde om, at det er fastetid. Fastetiden til selvbesindelse. En selvbesindelse for at vende blikket kritisk på mig selv og spørgende ud mod verden omkring.

Ud mod den verden, som Gud har givet os og sat os i - med et ansvar. Ansvar overfor Skaberen, der vil omgives med ære og hellighed. Ansvar overfor medmennesket, som først møder mig i mine forældre, og som så skal æres, for at vi må omgive andre på vor vej med ære, og se helligheden i hvert eneste menneske.

Fasten er at rette den kritiske sans mod os selv og vort eget; ikke for at blive i os selv, men for at komme væk fra os selv. Væk fra os selv og hen til Gud og vor næste

Fasten en kærkommen lejlighed til bod og forståelse for, hvad troen på Gud og Kristus er og betyder i hverdagens liv med hinanden.

AMEN